ROKIŠKIO ŠV. APAŠTALO EVANGELISTO MATO BAŽNYČIA

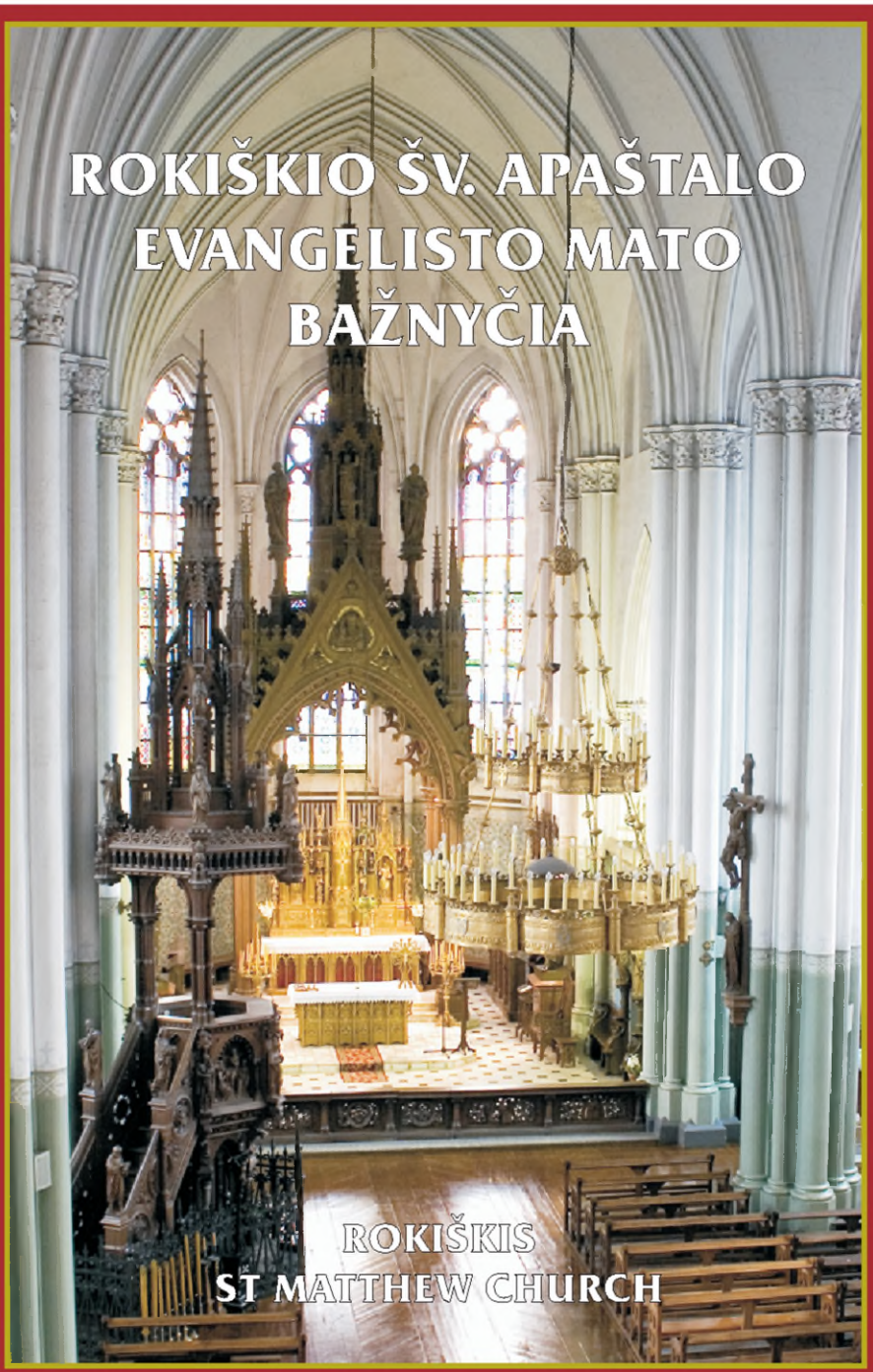

ROKIŠKIS
ST MATTHEW CHURCH

ROKIŠKIO BAŽNYČIA

Tavo aukštu bokštu, kopiančiu zenitan,
Kopia mūsų mintys link dangaus skliautų,
Kur žydrioj mėlynėj kryžium įrašyta
Lūkestis svajonių, žemės sugriautų...

Grakščios kolonados - suklijuotos plytos
Greit pavergia akį mastais išdidžiais,
Pakeri vitražų varsos išbarstytos
Po lieknais, galingais gotikos pečiais.

Spindinčiam altoriaus aukso veidrodyne
Lūžta žvakių liepsnos kibirkštim žvaigždės -
Toj visoj šventovės statulų grandinėj
Savo grožiu pirmas Viešpačiui klaupies.

Ir garsai vargonų, kaip giesmė balandžio,
VeržDamies sudūžta gaudesiu giliu,
Jungdama šventovę į poemą sklandžią
Smilkalų, vitražų, žvakių ir gėlių.

Kaip menu, vis tokia - neatsižiūrėsi,
Kai viršūne bokšto debesų remies...
Kaip ugninis stulpas savo kryžium šviesi
Tarp visų klajonių žemės pakelės...

Kun. Kostas Černys

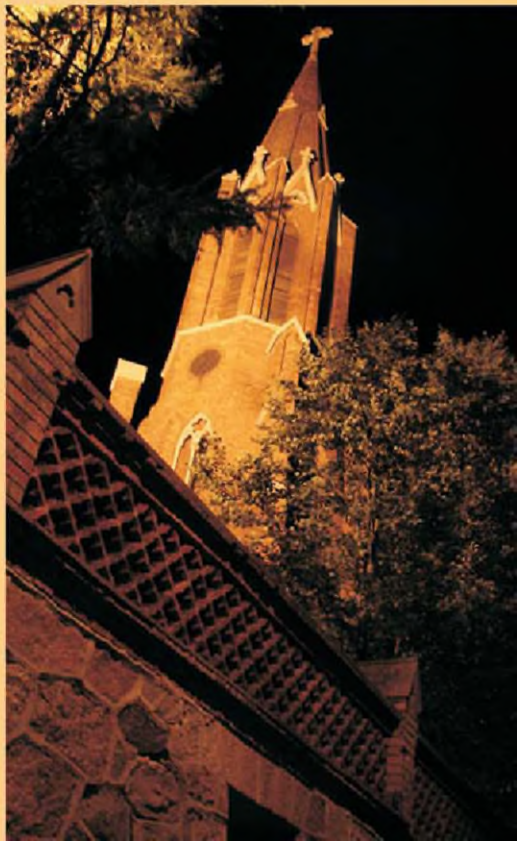

LT

Rokiškio šv. Mato Bažnyčia yra vienas iškiiiausių istorizmo laikotarpio neogotikinio stiiiaus kūrinių - teigia Lietuvos architektūros ir meno istorijos tyrinėtojai. Iš kurios pusės bekeiiautum į Rokiškį, jau prie miesto prieigų akį patraukia grakštūs bažnyčios ansamblio bokštai. Jos siiuetas ypač įspūdingai išryškėjo naktį, kai 2006 m. buvo įrengtas speciaius bažnyčios apšvietimas.

EN

Rokiškis St Matthew church is one of the most beautiful pieces of neo-gothic styie from the period of Historism, as the researchers of Lithuanian architecture and art history notice. Its graceful steep towers attract your eye at the approaches of the town from any side. Its silhouette is impressively magnificent at night, due to special illumination installed in 2006.

LT

Viinlaus Kurljos archyve išsaugoti dokumentai byioja, kad pirmoji bažnyčia Rokiškyje buvo pastatyta apie 1500 metus. Kai ji sudegė ar šiaip sunyko, 1708 - 1713 m. kunigaikštienės Elenos Krošinskienės-Tyzenhauzienės rūpesčiu buvo pastatyta nauja medinė bažnyčia. Ji sudegė 1864 m.

EN

The documents preserved in the Archive of Viinius Curia manifest that the first church in Rokiškis was built at around 1500. When it burned or was otherwise destroyed, the duchess Elena Krošinskienė-Tyzenhauzienė attended to the construction and buiiding of a new wooden church in 1708-1713. It perished in flames in 1864.

LT

Naujosios bažnyčios fundatoriumi tapo Rokiškio grafas Reinoldas Tyzenhauzas. Caro vaidžios vietininkai nebuvo paiankūs bažnyčios statybos idėjai. Yra išiikęs raštas, kuriame gubernatorius vidaus reikaių ministrui dėsto, kad nėra būtinybės statyti naują bažnyčią ir kad Rokiškio miesteiis prikiauso grafo Tyzenhauzo dvarui, kurio valdytojai daiyvavę maište prieš vaidžią. Tačiau suteikus vyskupo Motiejaus Vaiančiaus dipiomatiją ir įtakingo fundatoriaus pastangas, kiiūtys buvo apeitos ir būtini leidimai naujai bažnyčiai statyti buvo išrūpinti.

EN

Reynold Tyzenhauz, the Count of Rokiškis, became the funder of a new church. Vicegerents of tsarist government were not favourable to the idea of church construction. A document survived in which the governor expiains to the Minister of Interior that there is no need to build a new church in Rokiškis as Rokiškis township belongs to Count Tyzenhauz' manor and its administrators took part in an anti-governmentai rebellion. Eventually, having united the efforts of influential funder and dipiomatic skiiis of the bishop Motiejus Vaiančius, all obstacles were overcome and necessary permissions were received.

LT

Bažnyčios architektūrinį projektą 1866 m. parengė Frydrichas Gustavas fon Šachtas. Naujoji raudonų piytų bažnyčia buvo statoma sudegusiosios vietoje. Pirmasis statybos etapas truko 10 metų. 1877 m. gruodžio 4 d. bažnyčia buvo pašventinta ir joje pradėtos laikyti pamaidos. Interjero įrangos dar trūko, bet jau stovėjo laikinas altorius, buvo sumontuoti iš Paryžiaus atvežti vargonai. Pagrindinį bronzinį auksuotą altorių fundatorius buvo užsakęs Paryžiuje.

EN

The architecturai project of the church was made by Friedrich Gustav von Schacht in 1866. The new red-bricked church was built in the place of the burned one. The first stage of construction lasted 10 years. On the 4th of December 1877, the church was consecrated and hoiy service began. The interior had not been fully equipped yet, however, the church had a temporary altar, and the organ, brought from France, was instalied. The funder had ordered the hlgh ormolu aitar to be brought from Paris.

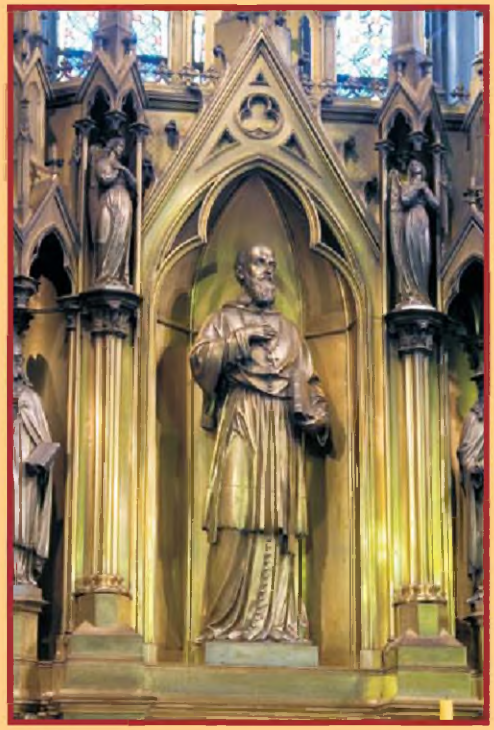

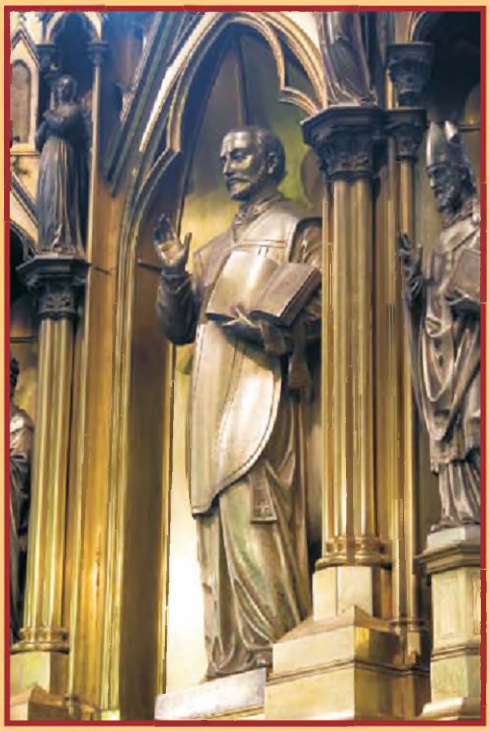

LT

1880 m., mirus grafui R.Tyzenhauzui, darbus perėmė jo sesuo Marija Tyzenhauzaitė-Pšezdzieckienė. Ji puoseiėjo piatesnius užmojus nei broiis ir stengėsi, kad šie maidos namai taptų puošnūs ir stiiingi. Įtakos tam turėjo jos skonis ir meninis išsiiavinimas, tobulintas Italijoje. M.Pšezdzieckienės užsakymu, Vienoje gyvenęs architektas Georgas Verneris suprojektavo varpinės bokštą, šv. Juozapo kopiyčią ir dekoravo visą bažnyčios vidų. Antrajame statybos etape suformuotas trinaris Rokiškio bažnyčios ansamblio tūris (bažnyčia, bokštas, kopiyčia) yra išskirtinis reiškinys, istorizmo laikotarpiu Lietuvoje neturintis anaiogų. Kompiekso teritoriją juosia šventoriaus tvora iš akmenų cokoiio ir ažūrinės figūrinių piytų juostos.

EN

After count R. Tyzenhauzas' death in 1880, his sister Marija Tyzenhauzaitė-Pšezdzieckienė overtook all the works. She nurtured wider swing of construction than her brother and attempted to make this prayer house smart and styiish. Her innate taste and art education, acquired in Italy, had a big impact upon her work. M. Pšezdzieckienė had the beifry tower and St Joseph's Chapel designed and the interior decorated by architect Georg Werner, residing in Vienna. Trinomial voiume of Rokiškis church ensemble (church, belfry, chapel), formed during the second stage of construction, did not have anaiogues in Lithuania in the period of Historism. The territory of ensemble is surrounded with churchyard openwork brick fence: its plinth is of stone.

LT

Statybos dokumentuose atsispindi, jog 1880 m. pabaigoje bažnyčios presblterija buvo pertvarkoma. Mat grafienė M.Pšezdzieckienė manė, kad didysis prabangus aitorius gaii atrodyti per žemas, todėl pas Beigijos meistrus buvo užsakytas ąžuoiinis didingo gotiško stiiiaus baidakimas. Ši idėja pareikaiavo erdvesnės, puošnesnės presbiterijos. Altoriaus vieta perkelta į apsidos giiumą, sumūryti nauji žvaigždiniai skiiautai, o grindys visoje presbiterijoje iškiotos balto ir raudono marmuro piokštėmis. 1882 m. buvo atgabentos altoriaus daiys: ąžuoiinė mensa, paauksuotos bronzos retabulas, tabernakulis ir bokšteiis. Altorių sumontavo per tris dienas. Didysis aitorius pagamintas Paryžiaus meistrų Placidus Poussieique Rusand dirbtuvėse. Rašytiniuose šaltiniuose minima, kad aitoriaus pirminis sumanymas vėiiau dar buvo tobulinamas - iš šonų papiidytas pagai G.Vernerio piešinį ten pat Paryžiuje pagamintomis ornamentinėmis daiimis. Tai nepažeidė kompozicijos vientisumo. Neogotiškų formų aitorius primena juveiyro kūrinį.

EN

The documentation of construction reveals that the church presbytery was being restructured in the end of 1880. Countess M. Pšezdzieckienė thought that the high luxurious altar might seem too low, thus she gave an order to Beigian masters to design an oak baldachin in impressive gothic styie. Such design required more spacious and more decorated presbytery. The aitar was moved to the depth of apse, new stellar vaulting was set, floors were flagged with white and red marble. In 1882 the parts of aitar were brought: oak mensa, retabule of ormoiu, tabernacle and turreted canopy. The aitar was assembled in three days. The main aitar was made in Parls, in the works of famous masters Placidus Poussielque-Rusand. Written sources mention that the originai design of the aitar later was improved: ornamentai parts after G. Werner's pictures were added to the sides of aitar. It did not do any harm to the entity of composition neo-gothic aitar reminds of goldsmith's work.

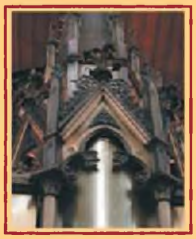

LT

Belgijos Leveno miesto Josefo ir Liudviko Gojerių dirbtuvių meistrai pagamino visą bažnyčios medinę įrangą: sakykią, šoninius altorius, kiausykias, presbiterijos tvorelę, duris, stalus, suolus, vargonų spintą ir kita. Šių meistrų darbas pasižymėjo profesionalia ir nepaprastai kruopščia drožimo maniera. Kai kurie tyrinėtojai tvirtina, kad sakykla į Rokiškį atvežta iš parodos Paryžiuje. Didelės meninės vertės yra sakyklos horeljefai, vaizduojantys šventuosius.

EN

The Leuven masters made all wooden equipment of the church: the pulpit, side-aitars, confessionals, altar rails, doors, stalis, benches, organ's swell box, etc. The work of these masters was distinguished for its professionai and meticuious carving. Some researchers argue that the puipit was brought from an exhibition in Paris. High relief of the pulpit, depicting saints and their groups, is very valuable from artistic viewpoint.

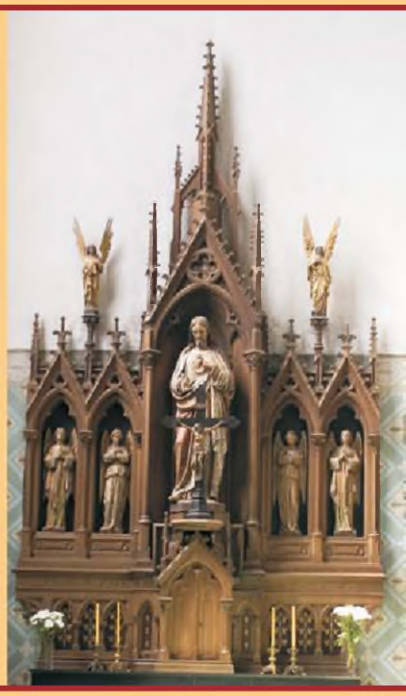

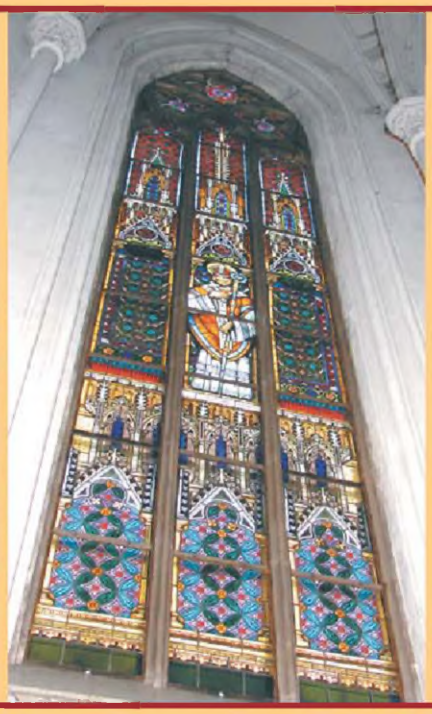

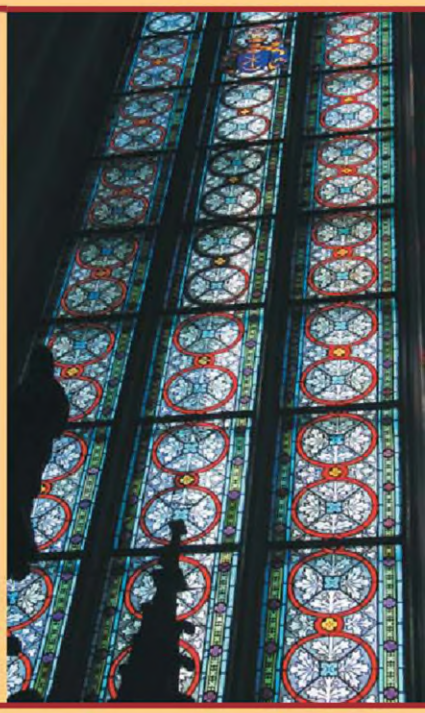

LT

Senieji vargonai buvo pakeisti didesniais, turinčiais 24 balsus. Bažnyčioje buvo įrengta krikštykia, tuo metu vieninteilė Lietuvoje atitinkanti visus liturginius reikalavimus. Interjero spalvinę gamą praturtino vitražai, kurie buvo pagaminti Vienoje. Bažnyčios vartus kaldino meistras Juzefas Stoideris iš Iliukstės. Yra išliikęs 1886 m. rašytas meistro laiškas, kuriuo jis kreipėsi į grafienę dėl trūkstamo užmokesčio. Paminėta, kad meistras atliko užsakymą itin rūpestingai, nes G.Vernerio siūlymu, vartai turėjo būti eksponuojami parodoje Varšuvoje.

EN

The old organ was replaced with a bigger 24-voiced organ. At that time the font was set and it was the only one in Lithuania up to liturgical standards. The stained glass windows made in Vienna enriched the gamut of colours in the interior. The lynch gate was made by the master Joseph Stolder from Illukste. His letter to the countess, written in 1886, reveals that he lacks the salary. It is worth to notice that the work had been done with great accuracy as the gate, on the suggestion of G. Werner, had to be exhibited in Warsaw.

LT

Fundatoriai siekė save priminti daugeiyje bažnyčios detaiių: šeimų herbai vaizduojami vitražuose, yra jų vardų įrašai fundacinėje lentoje, ant sakykios, ant didžiojo altoriaus gaiinės sieneiės, varpuose. Tačiau didžiausia pagarba fundatorių giminei išreikšta dviejų šeimos atstovų bronzinėmis skuiptūromis. Tai pusiau legendinio XII a. gyvenusio Engelbrechto Tyzenhauzo figūra ir fundatoriaus grafo Reinoido Tyzenhauzo, rankoje laikančio bažnyčios modeiį, skuiptūra. Po presbiterija ir apside yra kopiyčia su Rokiškio grafų šeimos laidojimo kripta. Centrinėje katakombų nišoje liūtų gaivos puošia prabangų marmurinį grafo R.Tyzenhauzo sarkofagą.

Bažnyčia konsekruota 1885 m. spaiio 22 d. Žemaičių vyskupo Mečisiovo Leonardo Paiiuiionio.

EN

The funders sought to remind about themselves in a number of church detaiis: the coats of arms of their famiiies were represented in stained giass windows, foundation board, the back of the main aitar and bells bear the inscriptions of their names. The biggest honour to the funders famiiy is expressed by two bronze scuiptures: it is the figure of semi-iegendary Engelbrecht Tyzenhauz who lived in the 12th century and the scuipture of the founder Reynold Tyzenhauz, hoiding a church modei in his hands. The chapel with burial crypt of counts' famiiy is under the presbytery and apse. The luxurious marble sarcophagus of count R. Tyzenhauz in the centrai niche of catacombs is decorated with lion heads.

The church was consecrated on 22 October 1885 by Samogitian bishop Mečisiovas Leonardas Paiiuiionis.

LT

Bažnyčios ansamblis, sumanytas dviejų fundatorių, dviejų architektų, realizuotas patyrusių meistrų, XIX a. Lietuvoje liko nepralenktas originalumu bei menine raiška. Kiek fundatoriams kainavo bažnyčios ansamblio statybos ir rengimo darbai, nėra žinoma. Klausiami apie aukos dydį, grafų giminės diplomatiškai atsakydavo: „Dievas žino, mums nėra reikalo skaičiuoti“.

1998 - 2002 m. buvo restauruotas bažnyčios bokštas ir sutvarkytas unikalus bokšto laikrodis, restauruota šv. Juozapo kopiyčia.

Rokiškio šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios ansamblis - Respublikos nekilnojamoji kultūros vertybė, paskelbta kultūros paminklu.

EN

The church ensemble, contrived by two funders and two architects, realized by skilled masters, remained unsurpassed in Lithuania for its originality and artistic expression throughout the 19th century. It is still unknown how much the preparation and building of the church ensemble cost to the funders. Whenever asked about the amount of benefaction, the count's family would diplomatically answer: “God knows, there's no need for us to count.”

In the period of 1998-2002 the church tower and St Joseph's Chapel were restored and unique tower clock was mended.

The Church complex of St Matthew, the apostle and evangelist, is a cultural value, preserved by State. It is included into the list of cultural monuments.

Kitos lankytinos Rokiškio miesto vietos

1. Nepriklausomybės aikštė (Rokiškio senamiestyje). Ji susiformavo XVIII a. pabaigoje - XIX a. pradžioje. Miesto centro pianas kiasicistinis, vieninteiis taip gerai išiikęs Lietuvoje.

2. Nepriklausomybės paminkias (Nepriklausomybės a.). Paminkias, skirtas Lietuvos Nepriklausomybės 10 -mečiui, pastatytas Rokiškyje 1931 metais. Skuiptorius - Robertas Antinis (vyresnysis). Šis paminkias yra ne tik praeities reiikvija, bet ir tautinio atgimimo simbolis.

3. Rokiškio dvaro rūmai - Krašto muziejus (Tyzenhauzų ai. 5). Rūmai pastatyti 1801 metais kiasicizmo stiliumi pagai nežinomo architekto projektą. Po perstatymo įgijo baroko eiementų. Dvaro rūmuose įsikūręs Rokiškio krašto muziejus, kuriame yra apie 70 tūkst. eksponatų. Be kitų ekspozicijų čia veikia įspūdinga dvarų istorijos ir kultūros ekspozicija.

4. Paminkias sovietų okupacijos aukoms atminti (Vytauto g.). Skulptūrinę kompoziciją kūrė skuiptorius Robertas Antinis (jaunesnysis) ir architektas Eugenijus Miiiūnas. Pastatytas 1993 metais. Centre stovi "Rūpintojėlis". Apiink jį išdėliota daugybė nedideiių antkapių su tremtyje žuvusių žmonių vardais.

5. Rokiškio miesto Liongino Šepkos parkas (Taikos g.) skirtas garsiausio Lietuvos dievadirbio Liongino Šepkos (1907-1985) atminimui. Parke esančios skuiptūros - tai šiuoiaikinių medžio drožėjų interpretacijos pagai L.Šepkos kūrybą.

6. Kopiyčia (Veiniakainyje, Rokiškio priemiestis). 1864 m. šioje vietoje buvo sumanyta įrengti Kalvarijų koplyčias. Architektas G.Verneris. Sumanymas nebuvo įgyvendintas, baigta statyti viena koplyčia. Jos aitoriuje - Marijos statula.

Other landmarks of Rokiškis, worth sightseeing:

1.Square of Independence (in Rokiškis Oldtown). It formed in the end of 18th in the beginning of 19th century. The ciassicistic pian of the city centre is the oniy one so well preserved in Lithuania.

2.Monument of Independence (in the Square of Independence). This monument to commemorate the 10th anniversary of the Independence of Lithuania was erected in Rokiškis in 1931 by scuiptor Robertas Antinis (senior). The monument is not oniy the reiic of the past but aiso the symbol of nationai rebirth.

3.Rokiškis Manor Regional Museum (Tyzenhauzu ai. 5). The Manor was buiit in ciassicistic styie after the project by unknown architect in 1801. After reconstruction it acquired baroque eiements. The Manor houses Regionai museum of Rokiškis with 70 thousand of exhibits. The most impressive exhibition teils about castie history and culture; besides it, there are severai minor exhibitions.

4.Monument in commemoration of the victims of Soviet occupation (Vytauto g.). Scuipture ensemble designed by scuiptor Robertas Antinis (junior) and architect Eugenijus Miiiunas was built in 1993. "Rupintojeiis" stands in the middie, surrounded with a number of small tombstones carrying the names of peopie who perished in the exiie.

5.Park of wood sculptures (Taikos g.). The park is dedicated to the most famous folk scuiptor Lionginas Šepka (1907-1985). Modern wood carvers, interpreting the works of Lionginas Šepka, created new impressive scuiptures.

6.Chapel (in Veiniakainis, on the outskirts of Rokiškis). Chapels of Caivary by architect G. Verneris were intended in this piace in 1864. The project was not fully embodied, thus, oniy one chapel was constructed. St Mary's statue was in its aitar.

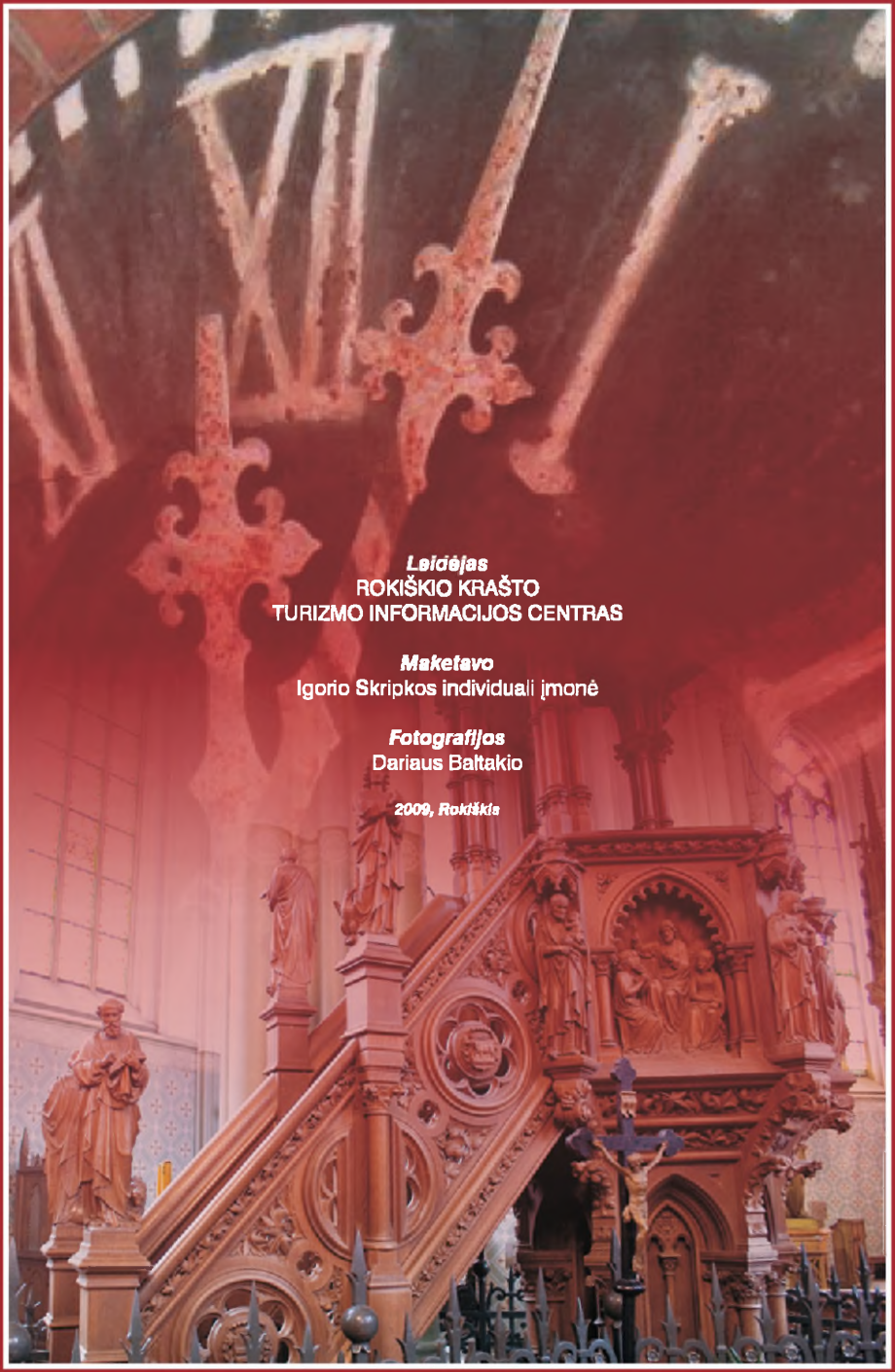

Leidėjas
ROKIŠKIO KRAŠTO
TURIZMO INFORMACIJOS CENTRAS

Maketavo
Igorio Skripkos individuali įmonė

Fotografijos
Dariaus Baltakio

2009, Rokiškis